



Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

karl.lilja@regeringskansliet.se

Handläggare

Enheten för miljöhälsa

Anne-Sophie Merritt

Datum

2019-12-18

Vårt ärendenummer

04022-2019

Ert ärendenummer

M2019/01011/S

Betänkandet Sveriges miljöövervakning- dess uppgift och organisation för en god miljöövervakning (SOU 2019:22)

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten

- **avstyrker** förslaget om ett inrättande av ett Miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket (se kommentar under rubriken *18.8.3 Organisation-ett Miljöövervakningsråd inrättas*)
- **tillstyrker** förslaget att särskilt utreda den hälsorelaterade miljöövervakningen och ansvaret för miljöövervakning av inomhusmiljön (se kommentar under rubriken *18.9.2 Ansvaret för den hälsorelaterade miljöövervakningen behöver utredas särskilt*)
- **avstyrker** förslaget att föra över ansvaret för hela eller delar av den hälsorelaterade miljöövervakningen från Naturvårdsverket till Kemikalieinspektionen (se kommentar under rubriken *18.15.7 Kemikalieinspektionen*)
- **avstyrker** utredningens förslag till definition av miljöövervakningen och anser att den behöver omformuleras (se kommentar under rubriken *18.4 En tydlig definition av miljöövervakning*)
- **föreslår** en omfördelning av medel till den hälsorelaterade miljöövervakningen från den totala miljöövervakningens budget (se kommentar under rubriken *4.4 Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens användning av anslaget 1:2*)
- **instämmer** i utredningens bedömning att ansvaret för miljöövervakning av inomhusmiljö behöver förtydligas och att det finns ett behov av fler provtagningar i inomhusmiljö (se kommentar under rubriken *9.11.3 Ansvar och inomhusmiljö*)

- **instämmer** i utredningens bedömning att den hälsorelaterade miljöövervakningen och andra nationella undersökningar kan samordnas. I detta sammanhang föreslår Folkhälsomyndigheten även inkludering och utveckling av befintliga metoder för uppföljning av miljörelaterad hälsa, t.ex. genom användning av registerdata (se kommentar under rubriken *9.11.4 Planering och samordning*)

Folkhälsomyndighetens kommentarer

4.4 Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens användning av anslaget 1:2

Folkhälsomyndigheten noterar i utredningen att endast tre procent av den totala miljöövervakningens budget används till hälsorelaterad miljöövervakning. För att kunna samordna befintliga nationella studier som kopplar till miljörelaterad hälsa i enlighet med vad som nämns under avsnitt 9.11.4 föreslår Folkhälsomyndigheten att en omfördelning av medel bör ske, där en större andel än idag går till den hälsorelaterade miljöövervakningen. Vidare instämmer Folkhälsomyndigheten i utredningens bedömning om behovet av fler provtagningar och undersökningar som belyser exponering i inomhusmiljö, baserat på det faktum att människor vistas en stor andel av sin tid inomhus, och anser att detta behöver avspeglas i resurssättning av den hälsorelaterade miljöövervakningen.

9.11.3 Ansvar och inomhusmiljö

Folkhälsomyndigheten instämmer i utredningens bedömning gällande det otydliga ansvaret för miljöövervakning av inomhusmiljö samt behov av fler undersökningar som belyser exponering i inomhusmiljö. Människor vistas en allt större del av sin tid inomhus men förutom det arbete som den hälsorelaterade miljöövervakningen initierat i förskolor, samt Folkhälsomyndighetens miljöhälsoenkät som samlar in uppgifter om befolkningens uppskattade hälsa i relation till inomhusmiljö, saknas undersökningar som följer inomhusmiljöns betydelse för människors hälsa. Den hälsorelaterade miljöövervakningen utgör en mer objektiv datainsamling som skulle kunna komplettera miljöhälsoenkäten och understödja resultaten i densamma. Att inkludera inomhusmiljö i ett hälsorelaterat miljöövervakningsarbete möjliggör koppling till faktiska exponeringskällor och leder därigenom till bättre åtgärder för att minska exponering som påverkar hälsa.

9.11.4 Planering och samordning

Folkhälsomyndigheten instämmer i utredningens resonemang om behov av bättre samordning mellan nationella miljöhälsorelaterade undersökningar för ett bättre utnyttjande av resurser och framtagande av bättre underlag för miljörelaterade hälsoriskbedömningar och att frågan om samordning bör hanteras i en eventuell kommande utredning om den hälsorelaterade miljöövervakningen (se 18.9.2). Samordning mellan kommande övervakningsprogram och forskningsprojekt med den befintliga hälsorelaterade miljöövervakningen föreslås också i en nyligen publicerad utredning (SOU 2019:45) om framtidens kemikaliekontroll avseende

kombinationseffekter av ämnen. En sådan samordning är även i enlighet med en av de föreslagna åtgärderna i syntesrapporten ”Hälsa som drivkraft för miljömålen och för hållbar utveckling” som Folkhälsomyndigheten lämnade till regeringen i februari 2019. Syntesrapporten är ett resultat av de diskussioner som 16 deltagande myndigheter och aktörer fört inom samverkansåtgärden. Vidare anser Folkhälsomyndigheten att en översyn av samordningen också bör ta i beaktande att utveckla befintliga metoder för uppföljning av miljörelaterad hälsa, t.ex. genom användning av registerdata.

18.4 En tydlig definition av miljöövervakning

Folkhälsomyndigheten anser att definitionen i sin nuvarande skrivning är för snäv för att inkludera den hälsorelaterade miljöövervakningen och föreslår därför att definitionen omformuleras med syftet att inkludera hela miljöövervakningens område. Folkhälsomyndigheten anser exempelvis att fysikaliska faktorer som t.ex. buller inte ingår i begreppet ”ämnen” som kan påverka människors hälsa. Vidare föreslår Folkhälsomyndigheten att skrivningen ”yttre miljön” ändras till ”omgivningsmiljön” för att även inkludera inomhusmiljö.

18.8.3 Organisation - ett Miljöövervakningsråd inrättas

Folkhälsomyndigheten avstyrker förslaget att inrätta ett Miljöövervakningsråd med deltagande av chefer på hög nivå ur ett resursperspektiv och föreslår istället att miljöövervakning hanteras inom befintliga strukturer, förslagsvis inom miljömålsarbetet som har en naturlig koppling till de aktuella områdena.

Folkhälsomyndigheten anser att det är oklart hur urvalet av myndigheter som föreslås ingå i rådet har gått till. Om ett Miljöövervakningsråd ändå inrättas anser Folkhälsomyndigheten att myndigheten bör vara representerad i rådet på följande grunder, och i egenskap av dess nära koppling till den hälsorelaterade miljöövervakningen. Det finns bland annat en naturlig koppling mellan hälsorelaterad miljöövervakning och Folkhälsomyndighetens uppdrag att följa miljörelaterad hälsa där en del av miljöhälsoenkäten finansieras med medel från den hälsorelaterade miljöövervakningen, som är en del i den regionala miljöövervakningen. Folkhälsomyndigheten har även ett uttalat ansvar för tillsynsvägledning gällande inomhusmiljö enligt miljöbalkens hälsoskyddsregler och där sker en stor del av den hälsorelaterade miljöexponeringen. Slutligen använder Folkhälsomyndigheten i sin verksamhet resultat från den hälsorelaterade miljöövervakningen för att prioritera insatser inom olika områden.

18.9.2 Ansvar för den hälsorelaterade miljöövervakningen behöver utredas särskilt

Folkhälsomyndigheten stödjer förslaget att utreda den hälsorelaterade miljöövervakningen och ansvaret för miljöövervakning av inomhusmiljön. Folkhälsomyndigheten har, genom miljöbalkens hälsoskyddsregler (2, 5, 6 och 9 kap MB), ansvar när det gäller tillsynsvägledning om inomhusmiljön i bostäder och allmänna lokaler. Folkhälsomyndigheten ska också verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid

behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling samt i detta arbete särskilt följa upp, utvärdera och sprida kunskap om hur människors hälsa påverkas av miljön, däribland inomhusmiljön. Utöver detta ansvarar Folkhälsomyndigheten för uppföljning av de folkhälsopolitiska målområdena där inomhusmiljö ingår i målområde 5, *Boende och närmiljö*. Utifrån dessa ansvarsområden föreslås att Folkhälsomyndigheten bör delta i en sådan utredning.

18.15.7 Kemikalieinspektionen

Folkhälsomyndigheten avstyrker förslaget att hela eller delar av den hälsorelaterade miljöövervakningen ska överföras till Kemikalieinspektionen. Den hälsorelaterade miljöövervakningen är en välfungerande myndighetssamverkan som leds av Naturvårdsverket och där Folkhälsomyndigheten deltar i styrgruppen. Hälsorelaterad miljöövervakning berör inte endast kemikalier och *Giftfri miljö* utan har koppling till flera miljö kvalitetsmål som ligger utanför Kemikalieinspektionens ansvarsområde, t.ex. *God bebyggd miljö* (buller) och *Frisk luft* (luftkvalitet) varför överföring av hela uppdraget till Kemikalieinspektionen inte anses ändamålsenligt. Att splittra den hälsorelaterade miljöövervakningen skulle enligt Folkhälsomyndighetens bedömning försvåra helhetssynen när det gäller övervakning av hälsorelaterade miljöfaktorer och därmed också försvåra synergiarbetet mellan dessa faktorer och de olika berörda miljö kvalitetsmålen. Detta motverkar även den övergripande tanken med Agenda 2030 där alla mål är odelbara och beroende av varandra. Det pågående utvecklingsarbetet med syfte att se över myndigheters behov när det gäller den hälsorelaterade miljöövervakningen, hur projekt ska prioriteras med en mer transparent process och inom vilka områden fokus ska läggas framöver skulle också påverkas negativt av en uppdelning.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Johan Carlson. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Britta Björkholm, Anna Bessö och Anders Tegnell, enhetschefen Agneta Falk Filipsson och chefsjuristen Bitte Bråstad deltagit. Utredaren Anne-Sophie Merritt har varit föredragande.

Folkhälsomyndigheten

Anne-Sophie Merritt